

De Erfgoedmonitor

Home > Indicatoren > Gebouwde rijksmonumenten - aantal

Gebouwde rijksmonumenten - aantal

Publicatiedatum: 27 mei 2020

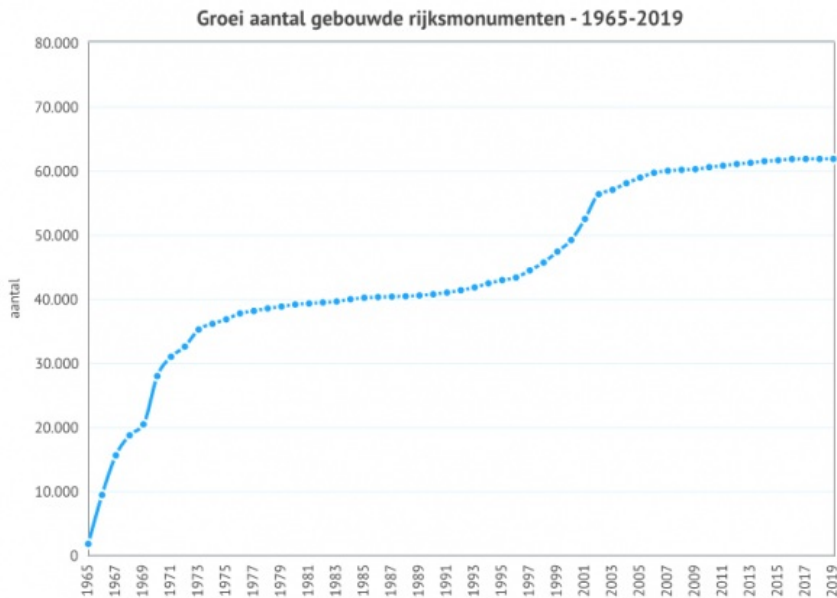
Eind 2019 waren er 61.863 gebouwde rijksmonumenten in Nederland. Sinds 2007 ligt de focus bij aanwijzing op de wederopbouwperiode.

Totaal 2019

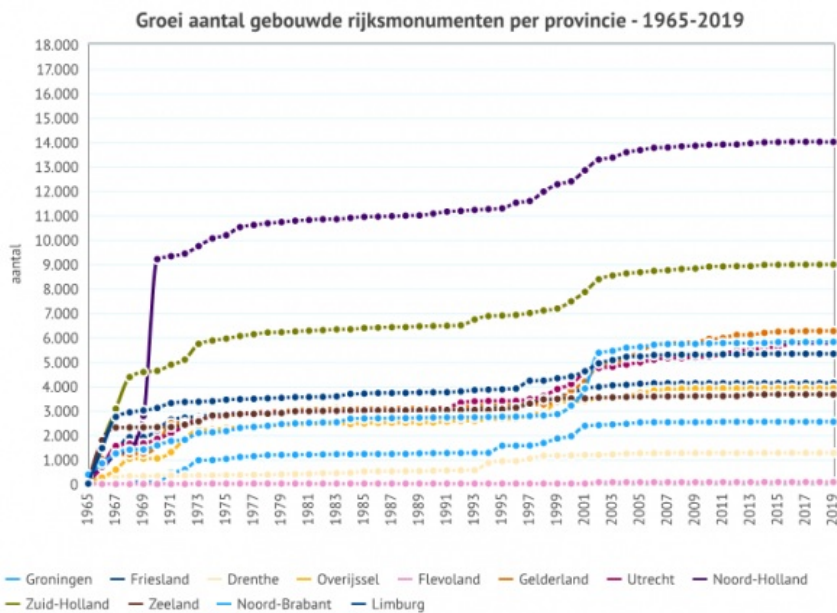
61.863

Groei per jaar

Bron: RCE - Monumentenregister

Groei per provincie

Bron: RCE - Monumentenregister

De grafieken onder het 2e en 3e tabje laten de groei van het aantal gebouwde rijksmonumenten in Nederland vanaf 1965 zien, zowel voor het totale aantal als het aantal per provincie. Bekijk ook de rijksmonumenten op de dynamische [kaart](#).

Eerste Monumentenwet in 1961

In 1961 is de eerste Monumentenwet van Nederland in werking getreden. Dit is de grondslag voor wettelijke bescherming en een landelijk 'Register van beschermde monumenten'. Eind 2019 telde het register 61.863 rijksmonumenten.

Uitbreiding focus tot 1940 in jaren '80

Binnen 5 jaar na dato werd een inventarisatie uitgevoerd waarna beschermingsprocedures werden gestart. Gebouwd erfgoed van na 1850 werd in deze inventarisatie niet meegenomen. In de jaren '80 van de vorige eeuw ontstond het besef dat door deze focus een belangrijke periode van de Nederlandse bouwontwikkeling werd gemist. Er werd een nieuw landelijk inventarisatieproject, het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) ingericht. Tussen 1985-1994 werden per provincie de meest cultuurhistorisch waardevolle gebouwen als fabrieken, postkantoren, villa's, boerderijen etc. uit de periode 1850 tot 1940 geïnventariseerd. (Voor de Noordoostpolder werd deze periode opgerekt tot 1945 vanwege haar bijzondere ontstaansgeschiedenis). In totaal werden er 154.943 gebouwen geïnventariseerd.

Sterke stijging aantal monumenten begin jaren '90

Na het MIP volgde het Monumenten Selectie Proces (MSP) en werd uit de geïnventariseerde voorraad gebouwen een selectie gemaakt. 13.961 gebouwen uit de periode 1850 tot 1940 kregen een wettelijke bescherming en werden toegevoegd aan het Monumentenregister.

Aanwijzing op basis van programma's

Sinds 1 januari 2012 worden rijksmonumenten niet meer per object aangewezen maar op basis van aanwijzingsprogramma's. Recente aanwijzingsprogramma's zijn:

- de Wederopbouwperiode 1940-1958. In 2007 zijn na inventarisatie en selectie 100 topmonumenten uit deze periode voorgedragen voor een plaats op de rijksmonumentenlijst.
- de Wederopbouwperiode 1959-1965. Op 26 september 2013 is door de minister van OCW het Definitieve Beschermingsprogramma wederopbouw 1959 - 1965 vastgesteld: een lijst nieuw aan te wijzen rijksmonumenten met de 90 meest waardevolle en kenmerkende bouwwerken uit de wederopbouwperiode 1959-1965.
- de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Dit nog lopende aanwijzingsprogramma is een voorbeeld van een meer landschapsgerichte manier van aanwijzing.

Verschuiving van objectgericht naar ruimtelijk en functioneel

De afzonderlijke bouwwerken van de Nieuwe Hollandse Waterlinie krijgen als geheel de monumentenstatus. In plaats van losse objecten gaat de Rijksdienst circa negentig clusters van die bouwwerken in samenhang beschrijven en beschermen. Een verschuiving van objectgerichte fortenbescherming naar bescherming van het ruimtelijke en functionele stelsel.

Bronnen:

Monumentenregister, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Voor informatie per monument zie het [Monumentenregister](#)-online.

31 december 2019

Meetfrequentie:
jaarlijks

Verantwoording:

Met ingang van 1 januari presenteert de database van de Erfgoedmonitor een andere categorie-indeling van de gebouwde rijksmonumenten. Voorheen werd de zogenaamde CBS- indeling gehanteerd. Deze is verouderd en wordt al enige tijd niet meer gehanteerd in het monumentenregister. In plaats van deze indeling wordt nu gewerkt met de indeling in hoofd- en subcategorieën die door de RCE wordt gehanteerd.

De telling van het aantal gebouwde rijksmonumenten is gebaseerd op het Monumentenregister dat door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed wordt bijgehouden. Jaarlijks wordt begin januari een nieuwe telling van het voorgaande jaar toegevoegd, op basis van de stand per 31 december. Cijfers over het aantal archeologische rijksmonumenten zijn op een aparte indicatorpagina weergegeven.

Voor de telling worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De telling heeft betrekking op de absolute aantallen gebouwde rijksmonumenten zoals die zijn vastgelegd in het monumentenregister. We tellen de losse monumenten en niet de complexen.
- Het jaar van inschrijving in het kadaster geldt als het jaar van aanwijzing van een rijksmonument.
- De telling betreft uitsluitend rijksmonumenten waarvoor de aanwijzingsprocedure is afgerond. Monumenten waar een zgn. voorbescherming op rust en die nog in procedure zijn, worden niet meegeteld.
- De telling die voor de Erfgoedmonitor wordt gebruikt is gebaseerd op een extract uit het Monumentregistratie Systeem (MRS), de basis van het Monumentenregister online. In de Erfgoedmonitor zijn alleen de monumenten met beschermd status opgenomen (alle monumenten die door het Kadaster zijn ingeschreven). In het Monumentenregister online zijn ook de andere 3 categorieën opgenomen.

Voor meer informatie zie ook de [onderwerppagina](#).